

Body Worlds'ün ardından

Dr. Mahmut Tokaç

Medipol Üniversitesi'nde Deontoloji ve Tıp Tarihi derslerine girdiğim Tıp Fakültesi ve Diş Hekimliği Fakültesi birinci sınıf öğrencilerime derste

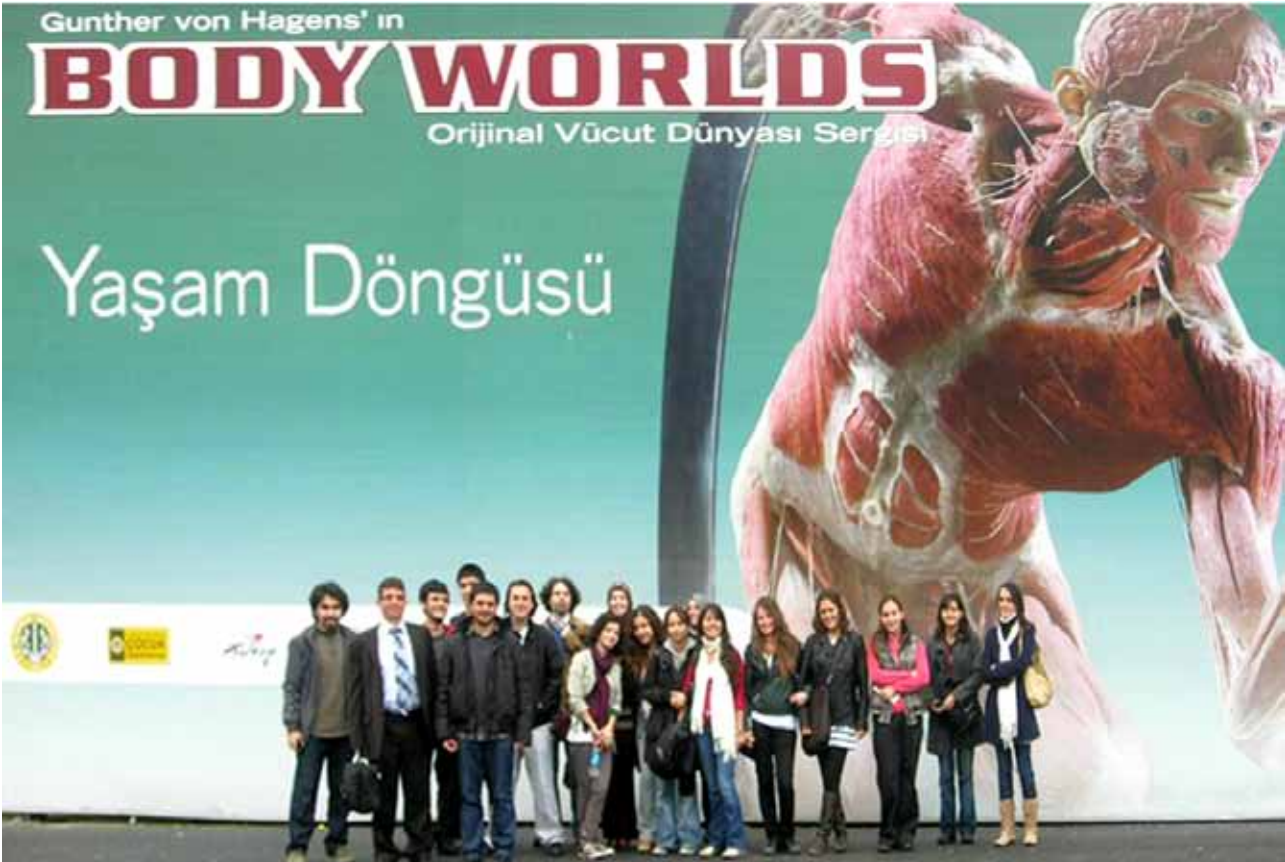
Body Worlds sergisinden son derece etkilendiğimden bahsettim ve kendilerinin mutlaka bu sergiye görmelerini tavsiye ettim. Öğrencilerin toplu bir organizasyon yapılması önerisi idare tarafından uygun görülünce Anatomi kürsüsünden bir hocaları eşliğinde yaptıkları ziyarete ben de katıldım. Sergi çıkışında öğrencilerim çok etkilendiklerini bildirince sergi hakkındaki duygu ve düşüncelerini yazıya aktarmalarını tavsiye ettim. En beğendiğim yazıyı SD Dergisinde yayımlayabileceğimi belirttim. Yedi arkadaşımızın hazırladığı yazı-

lardan en beğendiğim Ecem Özserp'in yazısı oldu ve onu SD'de yayımlamayı düşündüm. Ancak diğer arkadaşların yazdıkları içinde de çok önemsedğim bölümler olması dolayısıyla kıyamadığımdan hiç olmazsa onların yazılarından kısa birer alıntı yapmayı arzu ettim. Serginin kapanış haftasının son pazar günü üniversite sınavına hazırlanan ve doktor olmayı hedefleyen kızım ve 4 arkadaşının kendilerini Body Worlds'e götürmemi istemeleri üzerine, diş hekimliği olan eşimi de alarak gittiğim sergiye girebilmek için uzun kuyruk beklemek zorunda kalmama rağmen üçüncü kez ziyaret ettim. Her ziyarette daha da hayran kaldığım sergi hakkında yazılanlarla sizleri baş başa bırakıyorum.

Ece Yetiş: "Sergiyi büyük bir ilgi ve bilinç ile gezdim ve çok etkilendim. At, zürafa ve tabii ki en önemlisi insan vü-

çudunu ayrıntılı inceleme fırsatım oldu. İnsan bedeni, bütün kasları ve anatomisi açıkça karşımda duruyordu. Bedenlerin ifadeleri o kadar canlıydı ki, sanki onlar hala yaşıyor ve bana her an göz kırpacakmış gibi geliyordu. Bu hissi birçok kişi gibi ben de yaşadım. Sergiyi gezerken insan vücudunu değil de sanki sanat eseri inceliyormuş hissine kapıldım. Body Worlds mucizevi insan vücudunu sergilemekle birlikte, hayatın değerini ve nitelikli yaşamın önemini bana kavratmıştı."

Taha Aktaş: "İnsanların bedenlerini bağışlamaya nasıl sıcak baktığını anlamamıştım. Ama bu önyargım serginin insanları aydınlatan bir işlevi olduğunu görünce geçti. Ancak ben sergide yaş sınırnın olması gerektiğini düşünüyorum. Küçük çocukların böyle bir sergiye gerek fiziksel gerek psikolojik olarak ha-

zır olmadıklarını gördüm. Belki ileride tıp alanına ilgi duyacak çocuk sergide korkarak tıp alanından uzaklaşabilecektir. Bu sergi onlarda olumsuz etkiler yaratabilir. Zira 13-14 yaşlarında bir kız sergiyi gezerken bayıldı ve kafasını sert bir yere çarptı.”

Burak Zora: “Serginin girişinde izlediğim, insanın yaşlanma sürecini anlatan video aslında her şeyin özeti. Ceninleri görünce bu dünyaya nasıl geldiğinizi düşünmeden edemiyorsunuz. İnsan vücudu tüm çıplaklığıyla karşınızda duruyor. Bu ‘ruhu olmayan bedenler’ sanki bir anda canlanıp sizinle konuşacakmış gibi geliyor. Serginin sonunda zihniniz yerleşen, ‘insanın görüldüğünden çok daha fazla olduğu’ düşüncesi aklınızdan gün boyu çıkmıyor.”

Ayşe Sena Turanoğuz: “Dokuları, organları bu şekilde deforme olmadan saklayabilmek çok ilginç. Karşınızda eskiden sizin, bizim gibi nefes alan, yaşayan bir insanı şimdi ölüyken görmek tüyler ürpertse de buna hayran olmamak elde değil. İncelediğim bir şeye ilk defa bu kadar saygı duydum. İnsan anatomisini anlatmak için yapılan tüm suni modeller birbirinin aynısıdır. Fakat gerçek hayatta hiçbir insan bir diğerine benzer. İşte bence Body Worlds’ün göstermek istediği de budur.”

Lamia Şeker: “İnsanoğlunun gelişim süreci, embriyodan ana rahmindeki çeşitli aşamalarına, ergenlikten yaşlılığa kadar ‘yaşam döngüsü’ olarak karşımıza çıkıyor. Şüphesiz insanı en çok etkileyen şey ise karşınızda tüm organları, masmavi gözleri ve kirpikleriyle duran, elinden tutup götürsen sanki gelecekmiş gibi bir bütün ve gerçek bedeniyle orada durması. Aramızdaki ‘en büyük’ ama ‘tek fark’, onun bir ölü olması diye düşünmeyi unutturacak kadar büyük bir tizlik ve gerçekçilikle sergilenmesi. Kimileri buna sanatsal anatomi, kimileri insan hakları ve etiğe aykırı dese de giden herkes kendi vücuduna tutulmuş bu aynaya kayıtsız kalamıyor.”

Abdülkadir Yıldız: “Orijinal vücut sergisi fikrini tebrik etmek istiyorum. Tüm organları ayakta ve cilt altına kadar çıplak gösterme fikri gerçekten harika. Vücudun ayrıntılarını görmenin anatomi perspektifinden bakmaktan daha iyi bir yolu yoktur. Ancak bu serginin sadece insanları bilgilendirmek amaçlı olmadığını, serginin esas hedefinin ‘para’ olduğunu söyleyebilirim. Amacım onları bu şekilde yargılamak değil ama daha bilimsel hedefleri olması gerektiğini düşünüyorum. Bildiğim kadarıyla, özellikle bu şekilde para kazanmak isteyen, dünya çapında ‘body worlds’ün bazı rakipleri de var.”

Body Worlds

Ecem Özsarp*

“İlk tutuklandığımda iyi kalpli bir muhafız bana acıdı ve kaçabileyim diye bir pencereyi açık bıraktı. Tereddüt ettim ve fırsatı kullanmadım. Mantiğimi kullanmadığım için iki yıl hapis yattım. Bu, asla unutmayacağım bir ders oldu. Karşınıza iyi bir teklif çıkarsa, onu kullanın çünkü bunu yapamazsanız sonra pişman olursunuz” diyor Dr. Gunther Van Hagens.

Dünyanın en ileri görüşlü ülkelerinden biri olarak kabul edilen, çoğu yenilikçi devrim niteliğindeki düşünce akımının tohumunun atıldığı Fransa tarafından “ceset sergisi” damgası yiyip yasaklanan bu sergiye biraz çekingen, ülkem adına biraz umutlu ve biraz da meraklı adımlarla ilerliyordum. İçeriye adım attığım anda bir bağışçıyı eğitim veya sergi amaçlı olarak bedeninin plastine edilmesine neyin teşvik ettiğini veya birinci dereceden aile yakınımın birinin plastine edilme istediğinde hissedeceklerimi düşündüm. Yapılan serginin etik olup olmamasına dair kafamda bazı soru işaretleri olsa da Body Worlds sergileri Beden Bağış Programı ile sunulan halka açık bir sergi. Bağış yapan insanlar yaşarken öldükten sonra bedenlerini hekimlerin yeterlilik kazanması ve halkın bilgilendirilmesi için bağışladıklarını beyan eden mesleği, kimliği, adı, soyadı saklı bireylerdir. İşin manevi boyutunda ise, “Bedenim anatomik bir sanat eseri için kullanılabilir.” cümlesinin altına imza atmaya cesaret edenlerdir onlar.

Dr. Angelina Whalley ve Dr. Gunther Van Hagens’in mucittliğini yaptığı bu sergideki bir anatomik figürün tamamlanması 1500 saat (62.5 gün) sürüyor. Bağışın arkasından gerçekleşen plastinasyon işlemi beş temel aşamada tamamlanıyor. İlk aşamada atardamarlardan formalin pompalama yöntemiyle bakteriler öldürülüyor ve dokunun çürümesi engelleniyor. İkinci basamakta vücut suyu ve çözünebilir yağlar aseton banyosuna konarak çözülüyor. Daha sonraki aşamada ise zorlu emdirme dediğimiz plastinasyonun en önemli adımı karşımıza çıkıyor. Reaktif bir polimer asetonun yerini alıyor. Bu işlem vakum tanklarının içinde gerçekleştiriliyor. Dördüncü basamakta ise her bir anatomik yapı olması gerektiği gibi düzeltip iğne, pens, tel yardımıyla sabitleyor. Son adımda, kullanılan polimere bağlı olarak gaz, ışık, ısı yoluyla örnek sertleştiriliyor.

Dr. Van Hagen, anatomiye bu kadar açık bir şekilde halka sunma fikrinde kendi dönemi bilim adamlarının ve Rönesans akımının etkileri olduğunu düşünüyor. Ama onun özel hayatına göz attığımızda çocukluk ve gençlik dönemindeki bazı anılarının onun bu sergisinden elde ettiği zaferin ipuçları olduğunu görüyoruz. İlk çocukluk yıllarında geçirdiği ağır hastalıktır. Aylarca hastanede yatan Dr. Von Hagen, ölüm döşegindeki hastaların bulunduğu ortamda kendini zamanla rahat hissettiğini, ona bakım yapan doktor ve hemşirelerine olan hayranlığını dile getiriyor. İlerleyen yıllarda hemşire olarak başladığı görevde hastanede herkesin çektiği görev olan ölümlerin morga sevki görevini üstleniyor. Korkusuzluğunu ise şu cümlesiyle açıklıyor: “Ölümden korkmak, yaşamının iyi bir yolu değildir.” Sergi arzusunun ortaya çıkma nedenlerinden bir diğeri de doktorluk yıllarında öğrencilerine anatomi dersi verirken başına gelen güçlüklerdir.

“Body Worlds & Yaşam Döngüsü” sergisinde vücudun anatomik yapısı, aslında William Shakespeare’in “Nasil Hoşunuza Giderse” oyununun 3. Bölüm 7. Trajedyasında anlatılan insanın yedi çağının geride bıraktığı bir siluet olarak simgeleşiyor. Sergi, bir yandan yaşam coşkumuzun bedenimize yansması için güç ve enerji veriyor, öte yandan anatomimizin içerdği karmaşıklığa rağmen ne kadar savunmasız olduğumuzu bir kez daha gözler önüne seriliyor. Unutmayalım ki yaşananların her bir ayrıntısı beden üzerinde görülebiliyor. Her bir saniyeyi nasıl değerlendireceğimiz ve kararın sonucunda bedenimizi nasıl yönlendireceğimizin cevabı bizde. Başarabilirsek bu coşku, aşk bedene mükemmel ödüllerle dönüyor.

Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül’ün de ziyaret ettiği, mutlaka gezilip görülmesine inandığım bu sergiden Abraham Lincoln’ün “Son tahlilde önemli olan yaşadığımız yıllar değil, yıllarımızdaki yaşamdır.” sözünüyle uzaklaşıyor ve bu sergiyi gezmeme öncülük yapan hocalarım ve üniversiteme teşekkürlerimi sunuyorum.

* Medipol Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencisi